

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred ali v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 32 D, pol leta 16 D, četrta leta 8 D. Izven Jugoslavije 64 D. Naročnina se pošlje na upravnništvo »Slov. Gospodarja« v Mariboru, Koroška cesta št. 5. — List se dopušča do odpovedi. Naročnina se plačuje v naprej. Tel. interurban 113.

Dosamezna številka stane 1-50 din.

Poštnina plačana v gotovini.

Uredništvo je v Mariboru, Koroška cesta št. 5. Rokopisi se ne vračajo. Upravnništvo sprejema naročnino, inserate in reklamacije. Gene inseratom po dogovoru. Za večkratne oglase primeren popust. Nezaprite reklamacije se poštnine proste. Čekovni račun poštne urada Ljubljana 10.003. Telefon interurban 113.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

31. številka.

Maribor, dne 5. avgusta 1926.

60. letnik.

Radič žali slovensko ljudstvo.

Stjepan Radič je mož velike besedičnosti. To je njegova najjačja, pa tudi najslabša stran. Najjačja stran, ker je z besedami ustvaril svojo stranko med hrvatskim ljudstvom. Ako bi od dejanj bil odvisen postanek in obstanek Radičeve stranke med Hrvatji, do te stranke ne bi bilo prišlo in je tudi ne bi bilo več. Radič ni bil nikdar mož dela, smotrenega in vztrajnega dela za ljudstvo na prosvetnem in gospodarskem polju. Svojo stranko je med Hrvatji sezidal na besede, in na besedah še sedaj ta stranka počiva.

Radičeva besedičnost pa je obenem njegova najslabša stran, ker presega brbljavost najbolj besedične ženske. Zaradi svojega jezika, ne pa radi hrvatskega naroda, kakor to Radič tako rado zadržuje, je Radič večkrat in dalje časa sedel v zaporu in ječi. Radičev jezik je zrušil v poletju 1924 Davidovičovo vladu, v kateri so bili Slovenci in bosansko-hercegovski muslimani in katero je v parlamentu podpirala Radičeva stranka. In ko je lansko leto Radič pokleknil pred Pašiča ter s svojo stranko bil sprejet v Pašičevo vladu, je Radič tako dolgo s svojim jezikom opletal po raznih radikalnih ministrih, dokler ni sam po Veliki noči letošnjega leta zletel iz vlade.

Za svojo neukrotljivo jezičnost je Radič osebno kaznovan s tem, da ni več minister. Toda ta kazen ga ni spametovala ter mu skrajšala jezika. Jezikuje naprej ter se zaletava zdaj sem zdaj tja, zdaj v tega, potem v drugega. Pred dvanaestimi dnevi se je zaletel v Slovence.

Ob Slovence Stjepan Radič kaj rad drgne svoj jezik. Zaleta se v voditelje Slovenske Ljudske Stranke, dr. Korošca, dr. Hohnjeca in druge. Naši voditelji se za Radičeve besede, in naj so še tako pogrдне, niti ne zmenijo, marveč mirno gredo naprej po poti politične doslednosti in značajnosti, katero naše ljudstvo odobrava in zahteva. Ko je lansko leto 23. avgusta imel Radič govor v Krškem, je grdo opsoval slovensko duhovščino. Slovenski duhovniki pa so s prezirni smi preko te Radičeve predrznosti.

Drugačna pa je stvar, ako Radič grdi in sramoti vse slovensko ljudstvo. In to se je predrznil storiti v nedeljo, 25. julija, v svojem govoru na Grobniškem polju v Hrvatskem Primorju. Med drugim je, kakor poročajo časniki, govoril o takih, ki hodijo zgrbljenih hrbtov; takih ljudi Srbi ne ljubijo, marveč jih pogazijo. Ako bi Srbin hotel biti zgrbljen, bi ostal pod Turki. Nato je nadaljeval: »Kriviti hrbte znajo Slovenci, zato pa je tudi odšlo pol milijona Slovencev pod Italijo.«

Te Radičeve besede vsebujejo brezprimerno sramotjenje slovenskega ljudstva. Po Radičevih besedah so Slovenci ljudje prosjaških manir, zgrbljenih hrbtov, suženjskega duha. In ta suženjski duh Slovencev je kriv, da je odšlo pol milijona Slovencev pod Italijo. To je taka pogrda slovenskega naroda, da nečemo zapisati onih ostrih besed, ki bi bile potrebne, da bi to pogrdo dovolj označili in zavrnili.

Radiču mora biti znano, da so l. 1915 Anglija, Francija in Rusija v londonski pogodbi te kraje obljubile Italiji, da bi jo pridobile za vstop v svetovno vojno, ter da so l. 1920 v rapalski pogodbi te kraje Italiji priznali državni tiste stranke, s katero je Radič lani napravil takozvani narodni sporazum za razdelitev ministrskih stolčkov. Radiču mora tudi biti dobro znano, kako junaško so se Slovenci v zvezi s hrabrimi sinovi hrvatskega naroda ob Soči in Piavi borili za slovensko zemljo, da bi jo rešili pred italijanskim suženjstvom. In kljub temu se Radič

drzne slovenskemu ljudstvu zalučati v obraz žalitev, da je njegov suženjski duh kriv, ako je pol milijona Slovencev odšlo pod Italijo.

Da, da, gospod Radič! Mi Slovenci znamo samo prosjačiti, kriviti hrbte ter biti sužnji, pa vendar se je naš majhen narod s tako silo duha in volje, da ji je v zgodovini težko najti para, ustavljal ogromni materielni in duhovni sili nemštva, ki ga je hotelo ponemčiti. Mi Slovenci krivimo hrbte kot sužnji, pa vendar nismo hoteli skrivljenih hrbtov poklekati pred velesrbskim centralizmom ter izdati svoj slovenski narodni program. In kaj ste storili Vi, gospod Radič, ko so Vas iz luknje v zidu Vašega lepega doma v Zagrebu vtaknili v zapor, odkoder ste Vi, prejšnji republikanec, mirotovorec in zagovornik samostojne Hrvatske, prišli kot minister centralistično urejene kraljevine SHS.

Proti Vam, gospod Radič, ne bomo branili časti slovenskega naroda. Obračunali pa bomo s tistim slovenskim priveskom Vaše stranke, ki so se nekdaj imenovali samostojni kmetijci, zdaj se imenujejo slovenski kmetijci, v resnici pa so Vaši politični hlapci. S temi Vašimi agitatorji in priganjači, ki sedaj hodijo po raznih krajih Slovenije, bomo obračunali, ko pridejo med nas. Pokazali jim bomo, da nismo ljudje skrivljenih hrbtov, da nečemo biti sužnji nobene hrvatske stranke, pa magari da se imenuje seljačka stranka. Slovenci smo, ponosni na svojo čast in svoj pomen!

Preganjanje kristjanov v Mehiki.

Mehika je najbolj južna država Severne Amerike ter že tudi sega v Srednjo Ameriko. Ima za kak milijon več prebivalcev kot naša država. Izmed prebivalcev je preko 99% katoličanov. Med temi katoličani pa je žalibog velik broj takih ljudi, ki so sicer krščeni in vsled tega zunanje pripadajo katoliški cerkvi, po svojem mišljenju pa so ali versko mlačni in brezbržni, ali pa izraziti in srditi sovražniki katoliške cerkve.

Sovrašstvo proti katoliški cerkvi podpihuje in razpihuje framasonstvo (prostozidarstvo), ki je v Mehiki jako številno zastopano ter ima kakor v Franciji v svoji oblasti cele politične stranke. Te protiverske stranke vodijo borbo zoper katoliške cerkve in katoliško duhovščino z večji ali manjšimi presledki že 100 let, odkar se je namreč Mehika, ki je prej bila kolonija Španije, leta 1821 ločila od Španije ter se proglasila za samostojno republiko.

V Mehiki so od početka njene državne samostojnosti notranji nemiri in neredi in revolucije na dnevnem redu. Vsled teh nemirov največ trpi cerkev in njeno delovanje. Koncem leta 1874 je bil od parlamenta sprejet zakon, po katerem se je država ločila od cerkve, upeljal civilni (brez cerkveni) zakon, odpravili samostani, zatrle zasebne verske šole, upeljala državna brezverska šola ter se duhovnikom zabranilo nošenje duhovniške obleke itd. Dokler je dolga leta zavzemal mesto predsednika države enegični Porfirij Diaz, se je trudil napraviti v državi red in mir ter s katoliško cerkvijo kljub imenovanemu slabemu zakonu stvoriti mirne in znosne odnose, ki so omogočili katoliški cerkvi prosper in procvit. Njegovi nasledniki pa se niso držali te zmernе politične linije, nekateri so proti cerkvi izvajali nasilje in celo krvavo preganjanje. Tem se je pridružil sedanji predsednik mehikanske države Calles.

»Pojdite in recite, da ste prišli po pomoč«, je rekla Kora. »Recite mu, da so naju divjaki odpeljali proti severu v gozde, da pa naju še lahko rešijo, ako se požurijo. Ako pa bo božja volja, da kljub temu prepozno pride njegova pomoč, je pristavila in odločni glas ji je postal mehek, »potem mu sporočite ljubezen in zadnje vzdih njegovih otrok.«

Ginjenost se je izražala v ločevem trdem obrazu, ko je odgovoril po kratkem premišljevanju:

»Pametne so vaše besede.«

Nato se je obrnil k Indijancema ter se resno razgovarjal z njima. Starejši je nekoliko pomislil, potem pa je priklinal in rekel odločno: »Dobro!«

Nato si je nož in tomahav vtaknil za pas ter stopil na robu otoka na kraj, ki je bil malo viden sovražnikom. Z roko je pokazal proti gozdom, skočil v vodo in izginil očem skrbelih prijateljev.

Zdaj je Sokol stopil h Kori, ji prijazno stisnil roko ter rekel:

»Ako vaju odpeljejo v gozdove, gredoč lomita mladice na grmičju kot znamenja in delajte z nogami kolikor mogoče vidne sledi.«

Ginjen se je poslovil od Kora, žalostno za hip ogle doval puško, jo skril na varen kraj ter stopil tja, kjer je bil izginil Čingagok.

»Ko bi nam ne bilo zmanjkalo smodnika«, je mrmral sam pri sebi, »bi nas ne bila zadela ta sramota.«

Trenotek nato je skočil v vodo in izginil.

Vsi so se sedaj ozrli v Unkasa, ki je mirno slonel ob skali.

Kora je nekoliko pomislila, potem pa je pokazala v vodo in rekla:

Obnovile so se prošnje proticerkvene zakonske določbe ter se dopolnile z novimi. Cerkveni samostani so se začeli preganjati, redovniki in redovnice izganjati iz države, verske šole zapirati. Državne oblasti so proglasile cerkve kot državno lastnino ter izdale predpise o vršenju službe božje, zabranjujoč javno bogoslužje in odstranjujoč svete kipe in podobe z javnih trgov, prostorov in ulic. Kako velika je hudobija imejiteljev državne oblasti, se vidi iz tega, da so v zavodih zasebnih šol prepovedane tudi kapele, molitnice in verske slike. Tako strupeno je sovrašstvo svobodomislecev in framasonov proti katolicizmu. Z dnem 1. avgusta bi naj vsi ti proticerkveni predpisi stopili v veljavo.

Proti tem proticerkvenim in brezbožnim naredbam in nakanam svobodomiselnih mehikanskih krogov, ki jih vodijo framasoni, so se zavedni mehikanski katoličani pod vodstvom svojih škofov postavili v bran. Mehikanski škofje (Mehika ima 8 nadškofov in 22 škofov) so izdali pastirsko pismo, s katerim so na podlagi pooblastila cerkvenega prava izrekli nad predsednikom Callesom izobčenje iz katoliške cerkve ter v celi državi s 1. avgustom interdikt, to je prepoved javne božje službe in javnega deljenja svetih zakramentov.

Katoliškega ljudstva se je lotilo veliko razburjenje. Cerkve so bile pred nastopom interdikta prenapolnjene vernikov, ki so oblegali spovednice ter se udeleževali daritve sv. maše. V glavnem mestu je bilo v nadškofovi prestolnici cerkvi meseca julija birmovanih okoli 100.000 birmancev. Sam nadškof jih je en dan birmal 5000, na kar se je nezavesten zgrudil. Otroci, ki še niso krščeni, so se nagloma ponesli v cerkve, da prejmejo zakrament sv. krsta. Po župnih cerkvah so duhovniki poročili na stotine parov, ki se boje, da bi kasneje ne mogli biti cerkveno poročeni. Organizirana so bila velika romanja k romarskim cerkvam, posvečenim MB. Na stotisoče vernikov, med njimi so bili tisoči moških, se je udeležilo teh romanj. Mehikanski katoličani so dali svetu najlepši zgled verske zvestobe in stanovitnosti.

Na ukrepe mehikanskih škofov je predsednik države z vlado odgovoril s tem, da je izdal zaporno povelje zoper nadškofo in škofo. Vsled tega je med katoliškim ljudstvom nastala največja nevolja in skrajna razburjenost. Boj proti cerkvi je že zahteval krvave žrtve. Tako so v nekem mestu razjarjeni katoličani linčali župana, ker je dal aretirati duhovnika, češ, da se je pregrešil zoper državne zakone o cerkvi. Vsa država je v stanju velikega razburjenja, kakor da bi stala pred začetkom državljanske vojne.

Volitve v zbornico za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani.

Volilna komisija razglašala:

V zmislu člena 10 uredbe ministrskega sveta z dne 23. februarja 1926, št. 2330 III, se objavlja, da so volilni imeniki za volitve v zbornico za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani razgnjeni od 26. julija do včevši 10. avg. t. l. v uradu zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani in v pisarni vsakega davčnega urada zborničnega področja, kjer so vsakomu med uradnimi urami na razpolago.

Kdor je vpisan v volilni imenik, sme vlagati ugovore zoper volilne imenike. Ugovori se morajo vložiti pisмено

»Vse kaže, da Huronci niso opazili vaših prijateljev. Gotovo sta že na varnem. Zakaj ne greste za njimi?«

»Unkas ostane«, je mirno odgovoril Mohikanec.

»Da s tem povečate grozoto našega ujetništva in napravite našo rešitev še manj verjetno? Pojdi, blagi mladenci, pojdi in ponesi mojemu očetu, kar ti naročam. Reci mu, naj ti da sredstev, da odkupiš njegovi hčeri. Pojdi! Hočem tako — prosim te!«

Mirni obraz mladega poglavarja se je pomračil, a ni se več obotavljal. Stopil je na rob skale in se pogrnil v valovih.

S trepetajočimi ustnicami se je Kora obrnila k Heywardu:

»Duncan, že večkrat sem vas slišala hvaliti, da znate dobro plavati. Slušajte me in posnemajte zgled teh priprostih, a zvestih mož.«

»Ali Munro tako zvestobo zahteva od vajinega varuha?« je bridko vzkliknil Heyward. »Ne, tega ne morete zahtevati od mene.«

»Sedaj ni čas za pomisleke in napačne nazore«, je odgovorila ona. »Tukaj nam ne morete več koristiti, a svoje dragoceno življenje ohranite za druge prijatelje, ki so vam bližji.«

Heyward ni odgovoril, a ozrl se je na lepo postavo Elize, ki se ga oklepala kot otrok.

»Pomislite«, je nadaljevala Kora, kakor da premaguje hudo boleš, ki jo je vzbudil njen strah, »pomislite, da najhujše, kar nam preti, ni drugega kot smrt, ki slehernega izmed nas zadene prej ali slej.«

»A vendar je še hujše zlo od smrti, in to mora varuh odvrniti s svojo prisotnostjo.«

Kora ni rekla nič več. Zakrila si je obraz in peljala skoro nezavestno sestro v notranjo votlino.

Zadnji Mohikanec.

Povest iz leta 1757.

Po J. F. Cooper-ju predelal Al. Benkovič.

8

Ta hip je dvignil Huronec glavo iz čolna, kjer je ležal na dnu, ter zmagovalno zakričal in počasi drčal s čolnom dol po reki. Vpitje in smeh se mu je odzval iz gozda.

»Kaj naj zdaj počnemo?« je vprašal Heyward. »Kaj bo z nami?«

Namesto odgovora si je Sokol s prstom krog napravil okrog glave in sicer tako pomembno, da ga nihče ni mogel napačno razumeti.

»Tako obupen pa naš položaj vendar še ni!« je ugovarjal Heyward. »Huroncev še ni tu. Saj jim lahko zabramo izkrcanje in utrdimo naše votline.«

»A s čim?« je mirno vprašal lovec. »Morda z Unkasovimi puščicami in ženskiimi solzami? Drugega nas ne čaka, kakor da umremo kot hrabri možje.« Na te besede je Čingagok odložil nož in tomahav, si vzel orlovo pero z glave ter si zamišljen pogladil skalpov čop, kakor bi ga hotel pripraviti za zadnji, grozni namen.

»A čemu bi umrli?« se je zdaj oglašila Kora. »Še en izhod imate. Plavajte čez reko in bežite v gozd. Preveč ste že storili za nas, hrabri možje. Ni treba, da bi še dalje delili z nami žalostno usodo.«

»Plemenit je vaš nasvet«, je ponovno odgovoril lovec, »vendar je boljše za človeka, da umre v miru, kakor da bi živel s slabo vestjo. Kaj naj rečemo Munru, ako nas vpraša, kje smo pustili njegova otroka?«